

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

## İKİNCİ BÖLÜM

## KARAR

## FERHAT KÜÇÜK BAŞVURUSU

**Başvuru Numarası** : 2020/19910  
**Karar Tarihi** : 24/10/2024

**Başkan** : Basri BAĞCI  
**Üyeler** : Engin YILDIRIM  
Rıdvan GÜLEÇ  
Kenan YAŞAR  
Ömer ÇINAR

**Raportör** : Şahap KAYMAK  
**Başvurucu** : Ferhat KÜÇÜK  
**Vekili** : Av. Burak SUCAKLI

## I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işe iade talebiyle açılan davanın dava öncesinde arabulucuya başvurulmadığı gerekçesiyle dava şartı yokluğundan reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, özel bir firmada şoför olarak çalışmaktayken iş akdinin feshedilmesi üzerine İstanbul 5. İş Mahkemesinde (Mahkeme) iş akdinin geçerli bir neden olmaksızın feshi iddiasına bağlı olarak feshin geçersizliğinin tespiti ile işe iade davası açmıştır.

3. Mahkeme; davanın kabulüne, davalı işverence yapılan feshin geçersizliğine ve başvurunun işe iadesine karar vermiştir. Ayrıca başvurunun yasal süresi içinde başvurmaya rağmen davalı işverence süresi içinde işe başlatılmaması hâlinde ödenmesi gereken tazminat miktarının başvurunun dört aylık ücreti olan brüt 11.530,68 TL olarak tespitine, kararın kesinleşmesine kadar en çok dört aylık ücret ve diğer hakları için net 10.295,13 TL'nin başvurucuya ödenmesi gerektiğinin tespitine, fesih sırasında başvurucuya kıdem ve ihbar tazminatı ödenmiş ise söz konusu tazminat miktarlarının bu alacaklardan mahsubuna hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurunun iade garantisi olan ürünleri iade almak istemeyerek müşteri ile gereksiz tartışmaya girdiğinden bahisle 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesi gereğince iş akdinin feshedildiğini ancak başvurucuya işlediği fiil nedeniyle başvuru için daha hafif bir tedbirin uygulanması imkânı varken bu yolun tercih edilmeyerek başvurunun iş akdinin feshedilmesinin ölçülülük ilkesine aykırı olduğunu ve davalı işverence feshe son çare olarak başvurulmadığını belirtmiştir. Buna göre davalı işveren tarafından feshin haklı ve geçerli bir nedenle yapıldığının ispat edilemediğini ifade etmiştir.

4. Davalı işveren tarafından bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 27. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi)

davalının istinaf başvurusunun kabulü ile mahkeme kararının kaldırılmasına ve dava şartı yokluğundan davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; dava şartı olan arabulucuya başvurunun kapsamı ve şeklinin 2/6/2018 tarihli ve 30439 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği'nde (Yönetmelik) düzenlendiği belirtilmiştir. Yargıtay tarafından bu kapsamda ortaya çıkan uyuşmazlıklara ilişkin olarak başvuru formu uygulamasının başladığı 2/6/2018 tarihinin esas alındığı, 2/6/2018 tarihinden sonraki başvurularda başvuran ve görevli memurun başvuru formundaki bu tür eksiklikleri giderecek uyarılarda bulunması ve form içeriğine itibar edilmesi gerektiğinin kabul edildiği ifade edilmiştir. Somut olayda Yönetmelik'in yayımlandığı tarihten sonra arabuluculuğa başvurulması nedeniyle form içeriğine itibar edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Arabuluculuk başvuru formunda ücret, fazla mesai, yıllık ücretli izin, kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, ayrımcılık tazminatı, kötü niyet tazminatı, haksız fesih tazminatı, manevi tazminat ve iş arama izni ücreti kalemlerinin işaretlendiği, arabuluculuk bürosu tarafından düzenlenen ve başvuru tarafından imzalanan formda da *"işçi işveren ilişkisinden kaynaklanan (nispi)"* ve *"Başvuru dilekçesinde yer alan tüm açıklamaları okuyup anladım."* ibarelerinin bulunduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla başvurunun işe iade talebi yönünden dava şartı olan arabuluculuğa başvurmamış olduğu değerlendirilmesinde bulunulmuştur.

5. Başvurucu, nihai hükmü 10/3/2020 tarihinde öğrendikten sonra 30/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun ile COVID-19 pandemisi nedeniyle yargı alanındaki süreler 13/3/2020 tarihinden 15/6/2020 tarihine kadar durdurulduğundan başvurunun süresinde olduğu anlaşılmıştır.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

## II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; arabuluculuk başvuru formunu ilgili arabuluculuk bürosunda görevli memurların yönlendirmesi ile doldurduğunu, işe iade talebinin arabuluculuk müzakerelerine konu edildiğinin son tutanakta yer aldığını, bu nedenle dava şartı olan arabuluculuğa başvurduğunu iddia etmiştir. Ayrıca arabuluculuk sürecinin arabuluculuk başvuru formu ile kısıtlandığını, böylece fiilen yeni bir dava şartı oluşturulduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

9. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

12. İşe iade davasının dava şartı yokluğundan reddedilmesi suretiyle uyuşmazlığın esasının incelenmemesi mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmektedir. Hak arama özgürlüğüne yapılan bu müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara (kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama) uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlali teşkil edecektir. Başvuru konusu olayda arabulucuya başvurma dava şartının karşılanmadığı gerekçesiyle verilen usulden ret kararıyla yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı, karar gerekçesinde dayanan 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasından anlaşılmıştır. Söz konusu fıkra arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılmaması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verileceği kurala bağlanmıştır. Diğer yandan iş ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıkların daha kısa sürede, daha az masrafla, işçi ve işverenin eşit bir düzeyde tatmini sağlanarak yargıya taşınmadan çözümlenmesi için arabuluculuğun dava şartı olarak düzenlenmesinin meşru bir amacı olduğu açıktır. Bu itibarla başvurunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

13. Başvurucu, işe iade talebini de içerecek şekilde arabuluculuk başvurusunda bulunmasına rağmen Bölge Adliye Mahkemesinin işe iade talebiyle arabuluculuk başvurusunda bulunmadığı gerekçesiyle esasını incelemeksizin davayı reddetmesinden yakınmaktadır.

14. Bölge Adliye Mahkemesi, Yargıtayın yerleşik uygulamaları çerçevesinde Yönetmelik'in yayımlandığı 2/6/2018 tarihinden sonra yapılan arabuluculuk başvurularında başvuru formunun esas alınması gerektiğini belirtmiş; formda işe iade talebi bulunmadığından dava şartı olan arabulucuya başvurma şartının yerine getirilmediği gerekçesiyle davayı usulden reddetmiştir.

15. Yargıtay süregelen içtihatlarında başvuru formu uygulamasının başladığı 2/6/2018 tarihine kadar arabuluculuk anlaşamama tutanağında arabuluculuğa konu alacaklar tek tek belirtilmeden *"işçilik alacakları"* veya *"işçi-işveren uyuşmazlığı"* gibi soyut ifadeler kullanılmışsa da taraflar arasındaki işçilik alacaklarının tamamının arabuluculuğa konu edildiğini benimsemiştir. Başvuru formu uygulamasının başladığı 2/6/2018 tarihinden sonraki başvurularda ise hangi alacak veya tazminat kalemleri konusunda anlaşma sağlandığını ya da sağlanmadığını açıkça belirtmeyen *son tutanağa göre* dava şartının gerçekleştiği kabul edilmektedir (Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 22/5/2024 tarihli ve E.2024/4291, K.2024/8934; 14/5/2024 tarihli ve E.2024/4484, K.2024/8260 sayılı kararları).

16. İş akdinin feshedilmesi üzerine başvuru 27/6/2018 tarihinde arabuluculuk başvuru formunu İstanbul Arabuluculuk Bürosuna sunmuştur. Anılan formda dava türü ve işçi alacakları [işçi ile işveren ilişkisinden kaynaklanan (nispi) ücret, fazla çalışma ücreti, yıllık ücretli izin alacağı, kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, ayrımcılık tazminatı, kötü niyet tazminatı, haksız fesih tazminatı, manevi tazminat, iş arama izni ücreti] olarak belirtilmiştir.

17. Taraflar arasındaki uyuşmazlık için arabulucu seçildikten sonra arabuluculuk görüşmeleri yürütülmüştür. Bu görüşmeler sonucunda başvuru ile arabulucu arasında imzalanan 18/7/2018 tarihli Hukuk Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk Son Tutanağında arabuluculuk konusu uyuşmazlığın işe iade talebinde anlaşamadığı için fazla çalışma ücreti, kıdem tazminatı, eksik ödenen maaş, ihbar tazminatı ve izin ücreti olduğu,

27/6/2018 tarihinde arabuluculuk sürecinin başladığı, bu sürecin 18/7/2018 tarihinde bittiği, arabuluculuğun anlaşamama ile sonuçlandığı belirtilmiştir. Son tutanakta; davalı işverenin ikinci toplantıya katılmadığı, arabuluculuğun temel ilkeleri, arabuluculuk süreci ve bu süreç sonunda hazırlanan arabuluculuk son tutanağının hukuki ve mali yönlerden bütün sonuçları hakkında başvurucuya bilgi verildiği ifade edilmiştir.

18. 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 17. maddesinin (2) numaralı fıkrasında arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaşamadıklarının tutanak ile belgelendirileceği ve bu belgenin arabulucu tarafından düzenlenerek arabulucu ve taraflarca imzalanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu çerçevede düzenlenen 18/7/2018 tarihli son tutanakta işe iade taraflar arasında müzakere edilen bir husus olarak belirtilmiştir. Başvurucunun gerek işe iade hususunun müzakere konusu yapılmasına yönelik iradesinin bulunması gerekse de işverenin bu hususa yönelik itirazının olmadığı dikkate alındığında işe iadenin müzakere edilmediğinden söz etmek mümkün değildir.

19. Öte yandan Yönetmelik'in 20. maddesinin (3) numaralı fıkrasında arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen son tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına tarafların karar vereceği, arabulucunun bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamaları yapacağı kuralına yer verilmiştir. Bu kurala göre son tutanağın tarafların beyanına göre oluşturulması esastır. Arabuluculuğun sonuçlandığını ve ne şekilde tamamlandığını gösteren son tutanakta tarafların işe iade konusunda anlaşamadıklarının imza altına alınması dava şartı olan arabuluculuğa başvurunun yerine getirilmediğinin ispatı niteliğindedir.

20. 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesi kapsamında kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatına ilişkin olarak açılacak davalarda arabulucuya başvurulmuş olması dava şartı olarak öngörülmüştür. Arabuluculuğa başvurma zorunluluğunun kişilerin hak aramalarını imkânsız hâle getiren veya aşırı derecede zorlaştıran etkisiz ve sonuçsuz bir sürece neden olmadıkça hak arama hürriyetini sınırladığı söylenemez. Dava şartı olmanın bir sonucu olarak arabuluculuğa başvurma bir zorunluluk arz etmekte ise de bu zorunluluk yalnızca arabuluculuğa başvuru ile sınırlı olup arabuluculuk sürecinin işleyişi ve sonucu üzerinde taraf iradelerinin egemen olduğu açıktır. Taraflar istedikleri zaman süreci sonlandırabilecekleri gibi süreç sonunda anlaşmaya varıp varmamak konusunda da tercih hakkına sahiptir. Anlaşmaya varılamaması hâlinde ise uyuşmazlığın çözümü için yargı yoluna başvurulması mümkündür. Bu bakımdan Kanun'un arabuluculuk süreci ve sonucu yönünden taraf iradelerini esas aldığı görülmektedir (AYM, E.2017/178, K.2018/82, 11/7/2018, § 24).

21. Bölge Adliye Mahkemesinin arabuluculuk başvuru formunda işe iadenin müzakere konuları arasında bulunmadığına yönelik kabulü ise arabuluculuk kurumunun getiriliş amacı ile bağdaşmamaktadır. Başvurucunun iradesine uygun olarak düzenlenen son tutanakta işe iadeye müzakere edilen hususlar arasında yer verilmesi karşısında arabuluculuk başvuru formu esas alınarak dava şartının gerçekleşmediği düşünülemez. Önemli olan işe iadenin taraflarca arabuluculuk görüşmelerine konu edilip edilmediğidir. Başvuru formunda işe iade müzakere edilecek konular arasında belirtilmese bile tarafların iradeleri ve son tutanak birlikte gözetildiğinde dava şartı olan arabuluculuğa işe iade davası öncesinde başvurulduğu anlaşılmıştır.

22. Başvurucu; bireysel başvuru formunda, arabuluculuk başvurusunda bulunurken formda hangi hakları işaretleyeceğini bilmediğini, arabuluculuk bürosundaki memurların yönlendirmesi ile formu doldurduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla formun matbu olarak doldurulan form olarak hazırlandığını, anlaşılmaya varılamayan hususların neler olduğunun tespiti noktasında her iki tarafın iradesiyle arabuluculuk görüşmelerini gerçekleştiren tüm ilgililerin iradelerini yansıtan arabuluculuk son tutanağının önem teşkil ettiğini, nitekim son tutanakta da işe iade talebinin kabul görmediğini ifade etmiştir. Yargıtay da 2/6/2018 tarihinden sonra yapılan arabuluculuk başvurularında son tutanağı esas alarak dava şartının gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirmektedir.

23. Bölge Adliye Mahkemesi kararında da atıf yapılan Yargıtay yerleşik uygulamalarında 2/6/2018 tarihinden sonra yapılacak arabuluculuk başvurularında formda eksiklik olması hâlinde özellikle başvuru yerleşim yerindeki veya işin yapıldığı yerdeki adliye arabuluculuk bürosuna yapılmış ise görevli memurun söz konusu eksikliğin giderilmesi hususunda ilgililiyi uyarması gerektiği kabul edilmektedir. Ancak Bölge Adliye Mahkemesi, İstanbul Arabuluculuk Bürosu tarafından düzenlenen ve başvuru tarafından imzalanan formda "*işçi işveren ilişkisinden kaynaklanan (nispi)*" şeklindeki soyut ifadenin eksiklik olarak değerlendirilebilecek hangi konuları veya işçilik alacaklarını içerdiğinin açıklanması gerektiğine ilişkin olarak başvurunun uyarıldığına dair herhangi bir tespitle bulunmamıştır. Bu durumda arabuluculuk bürosunun tanzim ettiği formda genel bir ifadeye yer verilmesi ve anılan ifadenin somutlaştırılmamasına yönelik sorumluluğun yerine getirilmesinin tamamen başvurucudan beklenmesi başvurucuya aşırı yük yüklemektedir.

24. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde somut olay değerlendirildiğinde 7036 sayılı Kanun'un 3. maddesinde öngörülen dava şartı olarak arabuluculuğa başvuru zorunluluğunun gerçekleşmediğine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının söz konusu kanun hükmüne olağanın dışında bir anlam vermek suretiyle başvurunun dava açmasını imkânsız hâle getirdiği ve arabuluculuk şartına ilişkin kurallar bakımından aşırı şekilci bir yaklaşım sergilediği anlaşılmıştır.

25. Dolayısıyla Bölge Adliye Mahkemesinin işe iade talebi yönünden dava şartı olan arabuluculuğa başvurulmadığına ilişkin yorumunun mahkemeye erişim hakkına yönelik katı bir yorum olduğu, bu yorumun başvuru üzerinde ağır bir külfete sebep olduğu ve bu suretle başvurunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçlarla karşılaştırıldığında ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

### III. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan [GK]*, B. No:

2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğlerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

#### IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 27. Hukuk Dairesine (E.2020/354, K.2020/426) ileilmek üzere İstanbul 5. İş Mahkemesine (E.2018/251, K.2019/416) GÖNDERİLMESİNE,

D. 446,90 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/10/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.